

MŰSZAKI LEÍRÁS

RÁKOSPALOTA, VÁROSÉPÍTÉSZETI ÖTLETPÁLYÁZAT

BENYOMÁSOK

Rákospalota **városközpont**... Ízlelgeti a tervező a kifejezést. Furcsamód nem cseng ismerősen. Pedig tudvalevő a Magyarok Nagyasszonya Templom, a Vígadóból lett városháza, a villaépületek, a REAC, a macskaköves utcák. Mégis hol rejlik itt a központ? Az egyszerű tervező lett volna figyelmetlen, amikor elautózott az Illyés Gyula utcán, vagy amikor a templom kapujához érve eltörpült a hatalmas épület tövében, vagy amikor a Karácsony Benő parkban enyhe szorongó érzés kapta el a felüljáró árnyékában? Pedig adottak a neves középületek, a könnyű megközelíthetőség, a szabadterek, mégis valahogy nem állnak rendszerre, nem erősítik egymást, sőt sokkal inkább az ellentétek feszítik Rákospalota struktúráját. Ellentétek az **épületek—szabadterek—közlekedési** felületek között és ellentétek saját rendszerükön belül is. Mintha egymás és maguk ellen lennének felvértezve az elemek. Funkció, stílus és lépték egyvelegének is nevezhetnénk a kialakult helyzetet.

Mi a teendő? Az újrakezdés? A magán- és középületek nagyarányú elbontásával és teljesen új struktúra megteremtésével *látszólag* egy csapásra megoldódna minden probléma.

Ezzel szemben a várostervezés eszközeivel a város **problémás elemeit** kell elsősorban átalakítani, elkerülhetetlen esetben elbontani. Másodsorban a működésre koncentrálva új elemekkel kell gazdagítani. Az esztétikai, vizuális minőség nem végcél, hanem **alapkövetelmény**, mint ahogyan nem szebbé, hanem élhetőbbé, működővé kell tenni a várost. E szándék szerint olyan tervet kell készíteni, ami hosszútávon gondolkodik, és rövidtávon cselekedni enged. A tervben megfogalmazott építészeti beavatkozások, épületek mindegyike a közösség életét próbálja javítani, építeni, terei e megfontolások mentén formálódnak, kommunikálnak a környezettel. A közlekedés kialakításához mindenképpen integrált szemléletű tervezésre van szükség, ahol az egyéni-, a közösségi- és a lassú közlekedés egyenlő fontossággal jelenik meg, egymás között valós hálózat alakul ki.

TÉZISEK

- Vasútállomás közlekedési hálózaba kapcsolása.
- Sín utca felújítása, új funkciójú épületek létrehozása.
- Kisvárosi, kúria-szerű épületekkel tűzdelt lakóterület megőrzése.
- Piac és közlekedési központ kialakítása a felüljáró mellett.
- Karácsony Benő parkban egyedi attrakció elhelyezése, amely megfér a közlekedés mellett.

- Gyalogos összeköttetés a vasútállomás és a Deák utca között.
- Szamárház megőrzése, kulturális, oktatási központtá alakítása.
- Bácska utca forgalomcsillapítása.
- Városháza előtti tér növelése.
- Önkormányzati parkoló foghíjának beépítése, térszíni-, és mélygarázzsal.
- Templom főhomlokzatához kapcsolódó, volumenéhez illő főtér kialakítása.
- Meglévő beépítés lezárása a főtéren parókia és múzeum épületegyüttesével.
- '56-os és '48-as emlékművek helyben tartása.
- Fő utca - Epres utca csomópontjának rendezése.
- REAC szállás jellegű épületének megtartása.
- Komplex sportközpont kialakítása.
- Czabán Samu parkban sportoláshoz kapcsolódó vonzerő megteremtése.
- A Nagytemplom és a Régi Fóti úti között gyalogos tengely kialakítása.
- Régi Fóti út rendezése.
- Benzinkút, áruházak megtartása.

AZ ÉPÍTÉSZETI VISELKEDÉS

A különböző részterületek karakterének erősítéséhez, kialakításához az épített környezetnek is hiteles válaszokat kell adni. Az egyedi karakterek folyamatos finom átalakulás során, rokonságban kell, hogy álljanak egymással. Az uniformizálás nem cél, ki-ki találja meg az őt megszólító környezetet.

- *Az edzések szigorúsága, a fegyelem és küzdés az épületektől is rendezettséget követel. A ritmus határozza meg a beépítést.*
- *A nyugodt vonalak a nagy templom mentén fokozatosan szabadon futó, mégis irányított rendszerré állnak össze.*
- *Az új parókia karaktere a következetes hittanórák fegyelmét tükrözi, alapvetően a belső udvara, az átszellemült csend felé fordul.*
- *A parókia tömege azonban tovább fut és egy mozdulattal átalakul szótlán tömeggé, absztrakt formává, a szoborszerűségre tolódik a hangsúly, ez már a kiállítótér épülete.*
- *A nagyobb gesztusok a Karácsony Benő park nagy léptékű térelemeiben folytatódnak, a tó ívelt formái, már az intermodális központ épületére hatnak. A fordulási sugarakhoz és az áramvonalas autókhoz hasonló, dinamikus épület a felüljáró és a vasút „gépszerű” karakteréhez kapcsolódik.*

- *A rákospalotai oldalon a vasút egy praktikus formát, a peronfedések közelségére rímelő jel-szerű, kis épületet kíván.*
- *A megérkezők azonnal a kisvárosi emberi léptékekkel találkoznak. A művész-alkotó műhelyek finoman tördelt sora a kézművesség izgalmas egyediségét adja.*

A VÁROSKÖZPONT FELFEDEZÉSE

A vonatról leszállva a sínek alatt vezető aluljáróból kiérkezvén jel-szerű, kis pavilon fogadja szűkszavúan az utasokat, és a reggelijükről is gondoskodik. Az érkező emberek egy része autójába száll, vagy kerékpárja nyergébe ül, és úgy folytatja útját. A zsebkendőnyi zöldfelületen gyerekek játszanak védve egy vonat alakú játszószeren, már most izgatottan készülnek a vonatozásra. A Lukácsi Sándor utca folytatásában üzletekkel, kávézókkal szegélyezett gyalogos sétány és kisebb terek láncolata tűnik fel, amely a Deák utca irányában nyújt rövid elérhetőséget a városközpont irányába. A Sződliget utca sarkán új, korszerű rendelő ölelésében lévő terecske a buszmegállójával bonyolítja a rendezett forgalmat. Lakóépületként is működő új mozgalmas házak ékelődnek a korábbi építészeti szövetbe, ugyanakkor biztosítják a környező családi házak kertjeinek intimitását. Mégis a legtöbb ember a Sín utcán folytatja útját. Szokatlan merítést kapnak itt a kultúrából, amely velük együtt a helyszínen él és alkot, próbálgatja szárnyait. Ezen a rövid sétán az emberek önkéntelenül is kapnak valamit. Szokatlan impulzusok készítetik őket új gondolatok, kapcsolatok felé történő nyitásra. Így a sokszor szürke, néma, gondterhelt robotszerű menet Rákospalota sínpárjai mellett könnyed korzózássá avanszál.

A felüljáró előtt feltűnik a gyalogosok fő uticélja, a közlekedés, forgalom, járművek ihlette intermodális központ. Az ingázók is sietve hagyják az autójukat maguk mögött, hogy a praktikusabb tömegközlekedésre váltsanak. Az átszálló buszozók akár a térszínen, akár a hídon leszállva, az új épületen keresztül szűrődve folytatják napjukat. A köztes szinten szolgáltatók segítik az ügyintézést, egy élelmiszerbolt a napi bevásárlást segíti helyben, még ha jut idő, a földszinten mindig friss piaci áru várja az embereket. Az előtetőszerűen túlnyúló emelet fedett nyitott teret alakít a térszínen, befogadva az időszakosan, asztalon árusító őstermelőket. A legfelső szinten – mely egyben a felüljáró híd buszmegállójának is szintje – helyezkednek el a vendéglátó egységek, többféle kisebb étkezde, nyáron, késő ősszel intenzíven használva a parkra néző teraszt.

A Karácsony Benő parkban a közlekedési forgalom zaját az intermodális központ épülete és az útmenti fásítás csökkenteni, mégsem jár ez a városmező léptékű zöldfelület környezetétől történő leszakításával. Az épület formái tovább élnek a park íveiben, lelassítva, megállítva az erre sétálót. A parkba a környező családi házas övezetből is sokan érkeznek, mivel a csónakázótó a valós természet közelségét hozza létre a városban. Az íves meglévő fasor szigetként választja ketté a tavat, amelynek nagyobbik felében egy hatalmas vízszöglet még a forgalom zaját is elnyomja, és félreérthetetlen jelet helyez a parkba. Mindenki ide csoportosul. A tópartján takaros terasz-étterem áll, sakkozó öregurak és külföldiek gyönyörködnek a prima kilátásban. Az étterem falán a tél vidám emlékét idézik a jégpályává alakított tórészen készült fényképek. A tó partján leginkább mégis anyukák tanítgatják gyermekeiket, ismerkednek a vízzel, a madarakkal, a halakkal, a növényekkel, felügyelik önfelédlt kalózzjátékukat a játszóhajón.

A parkból már feltűnik a városháza, amely mentén új pazar sétálóutca vezet. A Bácska utca rövid szakaszán autók is közlekednek, így az önkormányzat épülete is könnyedén megközelíthető. A parkoló autók a korábbi foghíjtelek mélygarázsában és a ház mögött állnak. A ház takaros külseje utal az önfenntartó működésre, a földszinti üzletek kiadásával a három felső lakószint könnyedén működteti a társasházat. Az utca tengelyében megpillantjuk a templomot, pont úgy, mint 100 éve.

A kereken 70 m magas templom, amely így az ország 30 legmagasabb épülete közzé tartozik, határozott jelként hasít az ég felé. Az épület végre a neki megjáró tekintélyes méretű előtérrel egészül ki. A templom felől átlátás, a forgalmas út felé nyitottság jellemzi a teret, bár az út zajos, fontos hogy az áthaladók számára észrevehető legyen a reprezentatív tér.

A térrel szimbiotikus kapcsolatban áll a plébánia, a múzeum, az iskola és a kereskedelmi funkciókkal rendelkező Fő utca torkolata. Vallás, kultúra, oktatás, kereskedelem használja az új olvasztótégelyt, az új főteret.

Határozottan fogja meg a templom felőli sarkot az új parókia épülete, ablakszemek során keresztül védi a hittan órák nyugalma. Az emeleten védett térbe kerül a gyülekezeti terem, az összetartozás érzése jár át mindent. Még az átellenes sarokban a parókia társalgóján keresztül egy kilátóba jutunk. Innen rálátunk a templomra eddig nem ismert látószögéből, majd egyenesen a sport sétány tengelye tárul elénk. A főter tengelyében az árkád pillérei megszűrik a kinti mozgalmas életet, mögötte üvegezett „nyitott” terem. A parókia szimbolikusan nyit, megmutatja magát, látja és láttatja a közösség életét, önön hirdetőjévé,

hívogatójává válik. A nyitott terem nyáron aktívan is bekapcsolódhat a főtérré életébe, külső rendezvényeket tart a gyerekeknek, felnőtteknek számára. Az árkádsor egyben kapocs is mely a múzeum és kiállítótér épületét összeköti. A földszint teljes hosszában felnyílik a tér felé, egy étterem és egy művészeti könyvesbolt csalogatja a sétálót színvonalas kínálatával. Felpillantva átalakul az épület szótlan, absztrakt formává. A meszelt téglá emlékképeket hív elő, szoborszerű tömege, nappal hűvös távolságot tart, este átalakul fényvel festett, interaktív fallá, mely élettel tölti meg a környezetét. Nagyméretű medence csalogatja ide a pihenni vágyókat, iskolások találkoznak a víz mellett. A tér átellenes pontján az érintetlen Kossuth-szobor a kontinuitás jelképe. Innen nem messze, a sietős reggelek meghatározó barátja, egy összefogott pavilon áll, az előtető a kerékpárokat védi. Tejbüfé és kávézó mellett, a kis családok életét meghatározó trafik hálózat (állomás - intermodális - főtér) egy eleme is itt kap helyet. Ezen a jól látható helyen egy interaktív információs pont és taxi hívó található.

A főtér szabadon futó, mégis irányított rendszere fokozatosan nyugszik le és kerül közvetlen közelébe a nagy templomnak. Tiszteletben tartja a régi kerítéssel zárt kertet, és az emlékműveket. A templomon túl vezet a sportsétány, amely összeköti a Régi Főti út menti templomokat a főtérré. A promenád oldalán sportolók szobrai kísérik a sétálót, emlékeztetik azok kitartására, küzdelmére, eredményeire. Az átmenő sétány tengelyesen egy kapuzatba vezet, mely körül titokzatos nagy épületek állnak, rendre fegyelmezetten. A meglévő épület régi alakja az áthagyományozható értékek egyike. Sportolók és sportszeretők szállhatnak itt meg, kapcsolódhatnak a sportéletbe. A sportegyesületi irodák edzőtermek rendre a stadion fejépületében kapnak helyet. A sportszálló tömegéből kivágott kapu egy új poliszba egy sportvárosba vezet. Belépve azonnal az adrenalin hatása alá kerülünk. Az uszoda és a sportcsarnok épületei egy kültéri pályákkal teli piazzát szegélyeznek, ahol nem áll meg a sportolás, a futópályák mentén kosaraznak. A negyedik oldalról hosszan pillérsor kíséri a teret, itt van a labdarúgó stadion. A lelátó repetitív rendszere magába foglalja a mosdókat és a szórakozáshoz elengedhetetlen büfék sorát. A vip szektor tetszőlegesen bővíthető, a közös lounge tere a sport piazzáról közvetlenül nyílik. A pillérváz rendszer a lelátóig megépül, ha kell a fedés innen tovább építve kialakítható akár egy későbbi ütemben is. A sportolói öltözők és kiszolgáló területek a stadion fejépületében foglalnak helyet. Szintén itt komplex módon egy több szinten elterülő wellness-fitness központ alakul ki. Ez a reprezentatív épület egyben a labdarúgó pálya negyedik oldala káprázatos kilátással a pályára és azon túl a

templom sziluettjére. Az edzések szigorúsága, a fegyelem és küzdés az épületektől is rendezettséget követel. A szerkesztési elv kirajzolódva meghatározza a sportcsarnok és multifunkcionális terem és az uszoda arculatát is. Mindkét ház üvegezett fogadótéren keresztül tárul fel. A sportcsarnok a benne zajló játék zavartalansága miatt a földszinten tömör homlokzattal rendelkezik, még a galéria karzatként is szolgáló felső folyosó végig üvegezett. A tanuszoda mindkét oldal irányába üvegfalal kommunikál, átlátást engedve a belső sport piazza és a park között. Az iskola földszinti folyosójának legközelebbi pontját egy fedett zárt folyosó köti össze a sportvárossal. Az átlós irányú átközlekedést a földszinten nem szabad akadályozni, ezért az összekötő folyosó már az iskolánál felemelkedik, lábakra áll. A Czabán Samu park szorosan kapcsolódik a sportváros funkcióihoz. Futópálya, extrém sportpálya, mászófal, trambulín, pool szolgálja a modern sportok szerelmeseit. A sportvárost felfűző sétánytengely végpontja a templomsor, melynek sarkán épül az új lakossági együttműködési ház és játszóház a fák lombjai között. A templomok közelsége segíti a ház működését, megismerését a közösségek részéről. A különböző közösségi fórumok előkészítését itt végzik, és szimbolikus helyszíne a lakossági kapcsolattartásnak.

KÖZLEKEDÉS

A vizsgált területen javasolt legfontosabb közlekedésszervezési változás a Bácska utca polgármesteri hivatal és templom előtti szakaszának lezárása a gépjárműforgalom elől, a városközponti jelleg erősítése érdekében. Újpest felől a Rákospalotai lakótelep felé haladó forgalom a módosított nyomvonalú Deák Ferenc utca – Fő utca útvonalra kerül át; az Illyés Gyula utca – Deák Ferenc csomópont négyágúvá redukálódik, miközben bal nagyíves sávokkal illetve fázissal egészül ki. A Deák utca a társasház elől elhúzásra kerül, így lehetőség van széles gyalogos sétány kialakítására.

Az Illyés Gyula utca Beller Imre utca illetve Régi Fóti úti csomópontja is önálló bal nagyíves sávval gyarapodik, ezek elsődleges célja a Bácska utca felé eső tömbök és a sportiskola illetve a stadion kiszolgálása a vasút felőli irányból.

A közösségi közlekedést érintő átszervezések célja az Újpest-Rákospalota vasútállomás jobb elérhetősége, illetve az Árpád úti felüljáró hídfőjénél tervezett intermodális épület és piac minél jobb feltárása. Előbbi cél érdekében minden a kerület északi részébe tartó buszjárat vagy megáll a Lukácsi Sándor utcai új megállóban – a tervezett vasúti aluljárótól 150 m-re – vagy a busz a Lukácsi utcán bekanyarodva érinti a vasútállomást. A Lukácsi Sándor utca

azonban nem visel el jelentős forgalmat, ezért egy süllyeszthető poller segítségével a BKV és a kerékpárosok kivételével az átmenőforgalom kizárását javasoljuk. A tervezett piac és intermodális épület, illetve a hozzá csatlakozó zárt és őrzött P+R parkoló kiszolgálására valamennyi a területet érintő autóbusz mindkét irányban megáll a Karácsony Benő parknál. A felüljárón érkező járatok úgy, hogy a műtárgy szélesítésével kialakított megállóhelyi öblöket illetve azokat összekötő jelzőlámpás gyalogátkelőhelyen keresztül az utasok közvetlenül az épület-komplexumba juthassanak. A P+R parkoló és a vasútállomás közötti eljutási időt a fent említett, Lukácsi Sándor utca – Sín utcán keresztül haladó járatok rövidítik le.

Tervünk a kerületközpont fő kerékpáros tengelyévé a Fő utcát teszi meg, a gyalogosforgalom prioritása miatt járdán kialakított kerékpárutak helyett útpályán vezetett kerékpársávokkal.